

ALMANYA'DA TÜRKLER

-Yabancılıktan Yerleşikliğe Kimlik Aile Din-

Dr. Irmak BARAN

Eskiyeni Yayınları: 203

ALMANYA'DA TÜRKLER

-Yabancılıktan Yerleşikliğe Kimlik Aile Din-

Dr. Irmak BARAN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.

(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak

FCR

Baskı ve Cilt

NY MATBAACILIK YAYINCILIK

KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.

Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA

Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Kasım 2023

ISBN: 978-625-6781-15-3

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1

Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60

Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

ALMANYA'DA TÜRKLER

-Yabancılıktan Yerleşikliğe Kimlik Aile Din-

Dr. Irmak BARAN

Ankara 2023

Dr. Irmak BARAN

1969 YILINDA Amasya'da dünya'ya geldi. İlk öğrenim sonrası Amasya Şehit Ahmet Özsoy İmam Hatip Lisesinden 1987 yılında mezun oldu. Aynı yıl Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesine girerek 1992 yılında mezun oldu. 2000 Yılında İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kelam Bilim dalında yüksek lisansını tamamladı. 2023 yılında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Din Sosyolojisi alanında doktora eğitimini tamamladı. 1992 Yılında itibaren Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde çeşitli eğitim kurumlarında idareci, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi ve İmam Hatip Lisesi Meslek dersleri öğretmeni olarak görev yaptı. 2016-2021 yılları arasında Almanya'da Türkçe ve Türk kültürü öğretmeni olarak görevlendirilen yazar Milli Eğitim Bakanlığında Öğretmen olarak çalışmaktadır. Evli ve bir çocuk babasıdır.

Yusuf Usta'ya

ÖN SÖZ

Göç şüphesiz dünya tarihinde en önemli olgulardan biridir. Geçmişten günümüze dünyada yaşanan krizlerin ya sebeplerinden biri ya da sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır. Dünya tarihi; savaş, kıtlık ve felaketlerin sebep olduğu göç dışında sanayi devrimi ile birlikte yeni bir göç tipi olarak işçi göçü ile karşılaşmıştır. İkinci dünya savaşı sonrası Avrupa sanayi üretiminde ihtiyaç duyulan iş gücünü çevre ülkelerden geçici olarak karşılama yoluna gitmiştir.

Ellili yılların sonlarından itibaren Yunanistan, Yugoslavya, İtalya, İspanya ile imzalanan işçi gücü anlaşmalarını Müslüman ülkeler Türkiye ve Fas takip etmiştir. 30 Ekim 1961'de Almanya ile yapılan işçi gücü anlaşması ile Avrupa yönüne başlayan Türk işçi göçü, Avusturya, Belçika, Hollanda, Fransa ve İsveç ile yapılan anlaşmalarla devam etmiştir. Misafir işçi olarak Avrupa'ya giden Türkler, aile bileşimi ile eş ve çocuklarını yanlarına alarak Avrupa'nın en kalabalık yabancı işçi nüfusunu oluşturmuştur.

İşçilerin geçicilik statüleri nedeni ile misafir işçi olarak isimlendirildiği göç tipi karar vericilerin tahmin etmediği sosyal süreçlerle sonuçlanmıştır. İşçilerin geçici statüsünün ortadan kalkarak kalıcılığa dönüşmesi ve aile bileşimi ile eş ve çocuklarını yanlarına almaları, anlaşma tarafı devletlerin entegrasyon, eğitim, barınma ve sosyal haklar alanında yeni sorunlarla karşılaşmalarına sebep olmuştur.

Diğer taraftan işçiler kendilerinden çok farklı kültür ve inanca sahip toplum içinde dini ve kültürel kimlikleri ile yabancı olarak var olma mücadelesi ile karşı karşıya gelmişlerdir. Türk toplumunun Almanya'da var olduğu süreç boyunca, kendi içinde ve ana toplumla olan ilişkilerinde, nesiller arasında farklılaşmalar yaşanmıştır. Yabancılıktan yerlilik, misafir işçilikten vatandaşlık yönüne doğru değişim rutin içinde yaşanırken kültür ve kimlik

inşasında farklılaşmalar gerçekleşmiştir. Türk toplumunun zamandaki bu yolculuğunda din temel referans noktalarından biri olmuştur.

Bu çalışma Türk toplumunun Almanya bağlamında ana toplum ve birbirleri ile ilişkilerini, değişim süreçlerini ve bu süreçlerde dinin etkisini göçün kahramanları ve çocuklarının hikâye ve anlatıları üzerinden anlamak amacı taşımaktadır.

Bu çalışma zatım ve kardeşlerimin eğitimi ve iyi bir insan olmamız için yaz kış demeden her türlü sıkıntı ve fedakârlığa katlanan hayatımın her anında dua ve destekleri ile yanımda olan anne ve babama minnettarlığımın küçük bir ifadesidir.

Araştırmamızın hazırlık aşamasından araştırma ve yazma aşamasına kadar yanımda olan ve desteklerini esirgemeyen özellikle danışmanım Prof. Dr. İhsan Toker'e destekleri, sabrı ve tahammülü için öncelikle teşekkürü borç bilirim. Çalışmam esnasında yaşadığım her sıkıntıyı benimle paylaşan ve her daim desteğini hissettiğim eşime minnettarlığımı kelimelerle ifade etmekten acizim. Ayrıca araştırmam esnasında fikir ve yönlendirmeleri ile motive eden değerli arkadaşım Prof. Dr. Müfit Selim Saruhan'a teknik yardımları ve desteği için kardeşim Erdal Baran'a, araştırmamın kitap olarak yayımlanma aşamasında okuyarak düzenlemesine katkı sunan değerli arkadaşım Şair Hüseyin Çolak'a ve bu araştırmadan önce alanda çalışıp eser veren ve atıf yaptığım değerli ilim adamlarına, arkadaşlarıma, evlerini ve bürolarını ve kıymetli zamanlarını ayırarak mülakat gerçekleştirdiğim katılımcılarıma teşekkür ederim.

Irmak BARAN
Ankara-2023

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	7
İÇİNDEKİLER	9
KISALTMALAR	11

GİRİŞ	13
1. ARAŞTIRMA PROBLEMİ.....	18
2. ARAŞTIRMANIN KONUSU.....	19
3. ARAŞTIRMANIN AMACI	20
4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	23
5. YÖNTEM	33
6. ARAŞTIRMA EVRENİ VE ÖRNEKLEM	38
6.1. Verilerinin Toplanması.....	39
6.2. Verilerin Analizi	46
6.3. Sınırlılıklar	52
7. ARAŞTIRMACININ ROLÜ	55

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	59
1.1. İŞÇİ GÖÇÜ VE ALMANYA'YA GÖÇÜN TARİHİ.....	59
1.2. SOSYOLOJİK ARKA PLAN.....	62
1.3. GÖÇ SÜRECİNDE TÜRLERE YÖNELİK KULLANILAN KAVRAMLAR	63
1.4. KİMLİK	65
1.5. MİSAFİR İŞÇİLERİN NİTELİĞİ	73

İKİNCİ BÖLÜM

BULGULARIN YORUMLANMASI	77
2.1. MEKÂNDA VE ZAMANDA KONUMLANMALAR	77
2.1.1. Almanya'da Türk Toplumunun Konumlanmalarına Etki Eden Unsurlar	79
2.2. ENTEGRASYON	95

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DEĞİŞİM ALANLARI -----	129
3.1. KİMLİK-----	129
3.1.1. Kimlik İnşasına Etki Eden Unsurlar-----	131
3.1.2. Kimlik Algısı-----	148
3.1.3. Milli Kimlik ve Kültür Üretimi-----	170
3.2. AİLE-----	187
3.2.1. Ailenin Yapısı ve Roller-----	188
3.2.2. Ailenin Rutinde Konumlanması-----	206
3.2.3. Kuşak Çatışması-----	212
3.2.4. Evlilik-----	217
3.3. DİNİ HAYAT-----	256
3.3.1. Bireysel Tecrübeler-----	258
3.3.2. Kurumsal Yapılar ve Dindarlık-----	294
3.4. CİNSİYET ALGISI-----	338
SONUÇ -----	365
KAYNAKÇA -----	387
DİZİN -----	393

KISALTMALAR

AFD	: Almanya için Alternatif parti
Ak Parti	: Adalet ve Kalkınma Partisi
bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
DİB	: Diyanet İşleri Başkanlığı
DİTİB	: Diyanet İşleri Türk İslam Birliği
Ed	: Editör/Editörler
ET	: Erişim Tarihi
Hz.	: Hazreti
NSU	: Nationalsozialistischer Untergrund Nasyonal Sosyalist Yeraltı
NWR	: Kuzey Ren-Vestfalya (Nordrhein-Westfalen)
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
SBED	: Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
UID	: Avrupa Demokratlar Birliği
ÜN	: Üniversitesi
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve devamı
vs	: vesaire
Y	: Yıl
Yay	: Yayınları
YTB	: Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı